

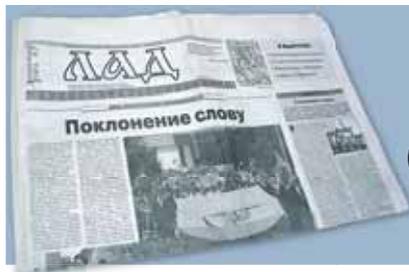
ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.47 (3119) ●

● ЧАЦВЕР, 18 снежня, 2008

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Дзе “Лад” — там і згода
Выйшаў 60-ы выпуск дадатку да “Літаратурной газеты” **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Бераг левы, бераг правы...
Месца пераправы арміі Напалеона цераз Беразіну стала сімвалам прымірэння **Стар. 4**

Цэлая эпоха адлюстравалася ў творах, што былі выстаўлены ў Нацыянальным мастацкім музеі

ВЕСТКІ

Па абодва бакі мяжы

Падчас сустрэчы Пасла Беларусі Паўла Латушкі з намеснікам Міністра ўнутраных спраў і адміністрацыі Польшчы Пятром Стаханчыкам абмеркаваны пытанні развіцця беларуска-польскага трансгранічнага супрацоўніцтва.

У прыватнасці, Павел Латушка акрэсліў важнасць узнаўлення работы Камісіі па трансгранічным супрацоўніцтве і яе падкамісій для каардынацыі і ўзгаднення пазіцый у гэтым рэчышчы, а таксама заключэння пагаднення аб сумесным кантролі на беларуска-польскай граніцы.

Абмяркоўвалася і тэма супрацоўніцтва на Аўгустоўскім канале. Была падкрэслена неабходнасць стварэння там належнай турыстычнай інфраструктуры ў мэтах сумеснай эксплуатацыі канала ў навігацыйным сезоне 2009 года.

За працу — памяць і пашана

Вольга Бурмістрава

Мемарыяльная дошка ў гонар акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Аляксандра Махнача адкрыта ў Мінску.

Мемарыяльная дошка ўсталявана да 90-годдзя вучонага на будынку Беларускага навукова-даследчага геалагаразведачнага інстытута. Як адзначыў на цырымоніі адкрыцця дошкі намеснік старшыні Прэзідыума Нацыянальнай акадэміі навук Сяргей Рахмануў, Аляксандр Махнач — выдатны вучоны, які ўнёс значны ўклад у развіццё геалагічнай навукі. “Ён быў у ліку першаадкрывальнікаў беларускай нафты, удзельнічаў у вывучэнні геалагічных матэрыялаў, атрыманых са свідравін, якія ўскрылі ў нашай краіне калійныя солі”, — сказаў ён.

Аляксандрам Махначом створана беларуская літалагічная школа, праведзена сур’ёзная работа па падрыхтоўцы геалагічных кадраў вышэйшай кваліфікацыі, ён аўтар больш 400 навуковых публікацый, у тым ліку 30 манаграфій.

90-годдзю з дня нараджэння Аляксандра Махнача была прысвечана і міжнародная канферэнцыя “Актуальныя праблемы геалогіі Беларусі і сумежных тэрыторый”.

Калі збіраюцца Радзівілы

У Нацыянальным мастацкім музеі адкрыта пастаянная экспазіцыя гістарычнага партрэта XVI-XIX стагоддзяў

Людміла Мінкевіч

Музейную прастору нападняе жывая музыка даўніх эпох... Па зале, нібы па алеях сядзібнага парку, паважна прагульваюцца пань і паненкі. Іх уборы — футры, аксаміт, карункі, пёры... — сама прыгажосць. Знакамітыя асобы, быццам адлюстраванне той эпохі ў люстэрках, глядзяць з карцін на сценах. Няўжо вынайшлі машыну часу і яна перанесла наведвальнікаў музея на 200-400 гадоў назад?

Пра гэтую падзею, як прызнаўся дырэктар музея Уладзімір Пракашчоў, марыла не адно пакаленне мастацтвазнаўцаў, супрацоўнікаў музея. У экспазіцыі — 47 партрэтаў з калекцый Радзівілаў, Завішаў, Агінскіх, Вішнявецкіх. Палотны прадстаўляюць гэты жанр мастацтва ў розных праявах: партрэт

рыцарскі, клірыкальны, парадны, мемарыяльны, камерны. Сярод аўтараў — прыдворны мастак Радзівілаў Юзаф Ксаверы Гескі, мастак польскага паходжання Анджэй Стэх, віленскі майстар Іаган Шрэтэр... Імёны значнай часткі партрэцістаў, на жаль, застаюцца невядомымі.

Некаторыя з карцін ужо выстаўляліся — гады чатары назад, але часова: тады залы не былі падрыхтаваны для захоўвання такіх экспанатаў. А вось 23 карціны ўключаны ў пастаянную экспазіцыю музея ўпершыню. Сярод іх партрэты Лізаветы Сцюарт (дачкі караля Англіі Якава I Сцюарта), Марыі Казіміры Сабескай (жонкі польскага караля Яна Сабескага), падкаморага ВКЛ Януша Радзівіла...

Аснова экспазіцыі — творы з Нясвіжскай карціннай галерэі Ра-

Гісторыя і сучаснасць сустракаюцца ў зале

дзівілаў. Многія экспанаты згубіліся ў час Другой сусветнай вайны, некаторыя потым вярнулася ў Мінск, але больш паловы з іх — 87 партрэтаў — у сярэдзіне XX ст. былі перададзены палякам і цяпер знаходзяцца ў фондах Нацыянальнага музея Польшчы. Дарэчы, 48 лічбавых копіяў гэтых карцін польскі бок зусім нядаўна перадаў на карыстанне Нясвіжу. Уладзімір Шчасны, старшыня Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА, спадзяецца, што ў хуткім часе гэтыя рэпрадукцыі ўпрыгожаць Нясвіжскі замак. Там жа будучы дэманстравацца і дакументы з архіва Радзівілаў. “Толькі ў Мінску

захоўваецца 138 000 такіх спраў”, — падкрэсліў ён.

Канешне, больш лагічна было б выставіць такія скарбы ў Нясвіжскім замку — там, дзе і стваралася калекцыя. Аднак тамтэйшыя пакоі яшчэ не могуць іх прыняць. Выстаўлены ў музеі творы даюць магчымасць дакрануцца да гісторыі, адчуць гонар за нашу культуру. Варта згадаць, што ў арганізацыі экспазіцыі беларусам дапамагалі літоўскі, польскі і ўкраінскі бакі. Уладзімір Пракашчоў выказаў надзею, што сумесна з калегамі з іншых краін атрымаецца сабраць “усіх Радзівілаў разам”. І, як ён лічыць, першы крок да ажыццяўлення запа-

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Калі ласка,
на сустрэчу!

У Таліне ў 15-ы раз прайшло традыцыйнае свята эстонскіх беларусаў “Спатканне”.

На сустрэчы выступілі Генеральны консул Беларусі ў Эстоніі Аляксандр Астроўскі і кіраўнік Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніна Савінава, прагучала прывітальнае слова Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей Савета Міністраў Беларусі Леаніда Гулякі.

Авацыямі сустрэкалі гледачы выступленне вядомага самадзейнага гурта “Шкляры” шклозавода “Нёман” Лідскага раёна. Талінцы і госці горада таксама маглі пазнаёміцца з вырабамі прадпрыемства, набыць беларускія сувеніры, пакаштаваць нацыянальныя стравы.

Прадстаўнікі ўсіх беларускіх грамадскіх арганізацый Эстоніі атрымалі камплекты нацыянальных касцюмаў.

Па матэрыялах Генконсульства Рэспублікі Беларусь у Таліне

Яраслаўская суполка “Сяброўства” святкуе юбілей

З добрым настроем

У Яраслаўлі адзначылі дзесяцігоддзе расійска-беларускай рэгіянальнай грамадскай арганізацыі “Сяброўства”

Мерапрыемствы з нагоды гэтай падзеі пачыналіся ў музеі М. Багдановіча ў Яраслаўлі вы-

ставай “Яраслаўская вобласць і рэгіёны Беларусі — насустрач адзін аднаму”. Наведвальнікі

змаглі ўбачыць матэрыялы, прысвечаныя партнёрскім сувязям Расіі і Беларусі ў розных сферах: эканоміцы, адукацыі, культуры.

У гарнізонным Доме афіцэраў адбыўся вечар “Сяброўства” сустрэкае сяброў”. У ім прынялі ўдзел супрацоўнікі пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, прадстаўнікі адміністрацыі Яраслаўскай вобласці, мэрыі Яраслаўля, ветэранскіх арганізацый горада. На святочным канцэрте з поспехам выступалі ансамбль беларускай песні “Крыніца”, дзіцячыя харэаграфічныя калектывы “Усмешка” і “Рабінушка”, парадвалі гледачоў юныя артысты, у выкананні якіх прагучалі вершы беларускіх паэтаў.

Не выпадкова канцэрт называўся “Сяброўства” сустрэкае сяброў”: беларусаў прыйшлі павітаць прадстаўнікі іншых этнакультурных таварыстваў Яраслаўля: украінцы, азербайджанцы, палякі... Са сцэны былі зачытаны віншавальныя тэлеграмы ад беларусаў Рэспублікі Комі. Увогуле, вечар прайшоў у цёплай і сяброўскай атмасферы.

Відавочная
перавага
электроннага
білета

Вольга Бяляўская

“Белавія” і ізраільская авіякампанія “Эль Аль” заключылі інтэрлайн-пагадненне.

Новая форма супрацоўніцтва — гэта найперш афармленне электронных білетаў для перавозкі на рэйсах абодвух партнёраў.

“Электронны білет мае яўны перавагі перад папяровым, што асабліва важна для дзелавых людзей, якія ўмеюць цаніць свой час, — адзначылі спецыялісты. — Такі білет немагчыма страціць або забыць, бо ён надзейна захоўваецца ў электронным выглядзе ў сістэме броніравання. Рэгістрацыя з гэтым білетам простая і займае мінімум часу”.

Пагадненне дазваляе транзітным пасажырам выкарыстоўваць усяго адзін білет на ўсім шляху падарожжа і атрымліваць свой багаж ужо ў канчатковым пункце прыбыцця.

Нацыянальная авіякампанія “Белавія” выконвае палёты па маршруце Мінск — Тэль-Авіў — Мінск з канца лістапада бягучага года. Рэйсы эксплуатаюцца сумесна з ізраільскай авіякампаніяй “Эль Аль”. Складзена паміж двума авіякампаніямі інтэрлайн-пагадненне будзе спрыяць павелічэнню экспарту іх паслуг.

Праз Мінск зручна падарожнічаць з ізраільскай сталіцы ў Варшаву, Вену, Лондан і іншыя гарады.

Дзе “Лад” — там і згода

Выйшаў 60-ы выпуск дадатку да “Літаратурнай газеты”

Адам Мальдзіс

Дадатак мае назву — “Беларуска-руская газета”, ён з’яўляецца сумесным праектам “Літаратурнай газеты” і Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы. У 60-м штомесячным “Ладзе” маю ўвагу найперш прыцягнула вялікае інтэрв’ю пад рубрыкай “Беларусы ў Расіі” і назвай — “Жыццё — у палёце”. Ізяслаў Катляроў узяў інтэрв’ю ў доктара медыцынскіх навук, кіраўніка Расійскага навуковага цэнтра аднаўленчай медыцыны і курорталогіі Аляксандра Разумава. Ён нарадзіўся і вырас у Чавусах Магілёўскай вобласці. З фатаграфіі на нас глядзіць з лёгкай дабрадушнай усмешкай чалавек у доктарскай мантыі і бірэце. Уручаны яны, па словах Аляксандра Мікалаевіча, у храме Хрыста Збавіцеля разам з міжнароднай прэміяй яму як лепшаму кіраўніку медыцынскай установы Расіі. А яшчэ наш суайчыннік узнагароджаны ордэнам і залатым крыжам Святога Пятра — яго, дарэчы, маюць усяго сем чалавек у свеце. Ёсць у Разумава і ордэн “За службу Радзіме ва Узброеных сілах”, медаль “За баявыя заслугі”. Апошнія дзве ўзнагароды — “за праяўленую мужнасць пры выпрабаванні новых узораў авіяцыйнай тэхнікі”, “за ўдзел у фарміраванні дзяржаўнай палітыкі пры стварэнні новых лятальных апаратаў”.

Прачытаўшы працягаваны радкі, я зразумеў, чаму прозвішча Разумава раней не трапіла ў адрэдагаваны мною энцыклапедычны даведнік “Беларусы ў ўраджэнцы Беларусі ў памежных краінах” (2000) і падрыхтаванае да друку дапоўненае яго выданне. У даведніку, праўда, ёсць Разумаў, але іншы: Анатоль Якаўлевіч — пе-

цябургскі гісторык і грамадскі дзеяч. А, мяркуючы па выразках з друку, Аляксандр Мікалаевіч Разумаў раней ні ў беларускай, ні ў якой іншай прэсе не ўпамінаўся. Магчыма, публікацыя ў “Ладзе” ўпершыню адкрыла яго для беларускага чытача.

Дык якую ж мужнасць праявіў наш суайчыннік у мірны час? Аказваецца, паступіўшы ў Чарнігаўскае вышэйшае ваеннае вучылішча лётчыкаў, ён удзельнічаў у выпраба-

Аляксандра Разумава пасля гераічнага ўчынку? Пасля траўмы, атрыманай ва Украіне, ён закончыў Гродзенскі медінстытут, вывучаў авіяцыйна-касмічную медыцыну ў Саратаве, у адным з інстытутаў Міністэрства абароны СССР прайшоў шлях ад малодшага навуковага супрацоўніка да намесніка начальніка, затым кіраваў эксперыментальнай лабараторыяй выпрабавальных палётаў. Цяпер жа ўзначальвае названы інстытут, пры якім ёсць клініка на 350 месцаў. Часта бывае ў родных Чавусах, дзе за яго грошы новая царква набыла ззяючы купал, а таксама ў Мінску.

Вось такі матэрыял юбілейнага “Ладу”. А што яшчэ змешчана на яго чатырох старонках?

Увагу прыцягваюць рэпартажы з Дня беларускага пісьменства ў Барысаве, “круглага стала” перакладчыкаў розных славянскіх краін, чарговай Маскоўскай міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу, водгукі на новыя кнігі, выданыя ў Мінску, пераклады Ізяслава Катлярова, Івана

Бурсава і Анны Ахматавай вершаў Анатоля Грачанікава і Уладзіміра Дубоўкі. Пад рубрыкай “Саюзнае турызм” надрукаваны шчодро ілюстраваны артыкул Алеся Кажуды “Астрыны, якія плаваюць”.

Такім чынам, юбілейны выпуск “Ладу”, як і папярэднія, атрымаўся змястоўны. Выданне робіць добрую справу, з веданнем і кваліфікавана знаёмячы шматлікіх чытачоў “Літаратурнай газеты” з Беларуссю, яе культурай і прыродай.

ЛИТЕРАТУРНАЯ
ГАЗЕТА

ваннях новай тэхнікі. У адным з палётаў адмовіў матар. Можна было катапультавацца.

Але ў Разумава хапіла сілы волі і майстэрства, каб адвесці самалёт ад вёскі Краснаполка Чаркаскай вобласці і пасадзіць яго без выпущаных шасі. Да 60-годдзя з дня нараджэння Аляксандра Мікалаевіча яго сябры-лётчыкі адшукалі тыя даўнія дакументы. Знайшлі яны і той самалёт-знішчальнік і зрабілі пра ўсё дакументальны фільм, які дэманстраваўся па тэлебачанні.

Як жа склаўся далейшы лёс

Цяпло — з
нетраў Зямлі

Вольга Снегава

Геологі маюць намер завяршыць ацэнку запасаў геатэрмальнага рэсурсаў у Беларусі да 2010 года.

Дырэктар дэпартаменту па геалогіі Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Уладзімір Карпук паведаміў, што запасы геатэрмальнага рэсурсаў ужо ацэнены ў тых рэгіёнах краіны, дзе выкарыстанне такой энергіі найбольш перспектыўнае, у тым ліку ў раёне Прыпяцкага прагону і Падляска-Брэсцкай упадзіны. Пад Брэстам запасы геатэрмальнага рэсурсаў дасягаюць 300 кг умоўнага паліва на квадратны метр зямной паверхні, тэмпература падземнай вады там — ад 9 да 40 градусаў па Цэльсію.

Найбольш высокая тэмпература вады ў зямных нетрах зарэгістравана на паўднёвым усходзе Беларусі — 70-80 градусаў. “Трэба ўлічваць, што з павелічэннем глыбіні ўзрастае і салёнасць расолаў, што ўскладняе іх здабычу, — сказаў Уладзімір Карпук. — Патрэбны асаблівыя тэхналагічныя рашэнні, якія і распрацоўваюцца беларускімі вучонымі. Цяпер больш выгадна выкарыстоўваць энергію вады са свідравін меншай глыбіні з нізкай мінералізацыяй”.

Цяпло падземных вод — унаўляльная і экалагічна чыстая крыніца энергіі. Тэхналогія яе атрымання таксама экалагічна бяспечная. Выкарыстанне геатэрмальнай энергіі да таго ж не суправаджаецца выкідамі шкодных рэчываў, дыму і сажы ў паветра, яна актыўна выкарыстоўваецца ў многіх краінах. Так, у ЗША дзейнічае каля 200 тысяч цеплапомпавых устаноў, у Швейцарыі — каля 19 тысяч, шмат такіх агрэгатаў і ў Польшчы. Планаўецца, што да 2014 года краіны Еўрасаюза давядуць долю геатэрмальнай энергіі ў паліўна-энергетычным балансе да 10-12 працэнтаў.

Японскі
прэс працуе
ў Сморгоні

Рыгор Смольскі

У раённым цэнтры асвоена вытворчасць аблічовай сілікатнай цэглы па новай тэхналогіі.

Адкрытае акцыянернае таварыства “Смаргоньсілікатабэтон” вырабіла 500 тысяч штук аблічовай сілікатнай цэглы з прымяненнем гідраўлічнага прэсавання. У адным з цэхаў устаноўлены гідраўлічны прэс японскай вытворчасці коштам 1,7 мільёна еўра. У год на ім можна выпускаць каля 60 мільёнаў штук цэглы палепшанай якасці.

Попыт на новую прадукцыю яшчэ фарміруецца, а вось у Сморгоні з аблічовай сілікатнай цэглы ўжо будзе кааператывны жылы дом. Выпуск сілікатнай цэглы — адзін з найважнейшых інвестыцыйных праектаў, якія рэалізуюцца сёлета ў краіне.

Клімавічы — паселішча ў 120 кіламетрах ад Магілёва, параўнальна маладое. Вядомасць мае з 17 стагоддзя ў звязку з гісторыяй Мсціслаўскага ваяводства Вялікага княства Літоўскага. У 1626 годзе ў Клімавічах быў заснаваны кляштар дамініканцаў. У розныя дзесяцігоддзі 18 стагоддзя Клімавічы належалі Бяляцкім, затым Галынскім. З 1772 года — у складзе Расійскай імперыі. З 1777 года — цэнтр аднайменнага павета. Пэўна, з таго часу і пачаўся некаторы росквіт паселішча...

Знічкі Айчыны

Клімавічы. Альтанка на бульвары. Пачатак XX ст.

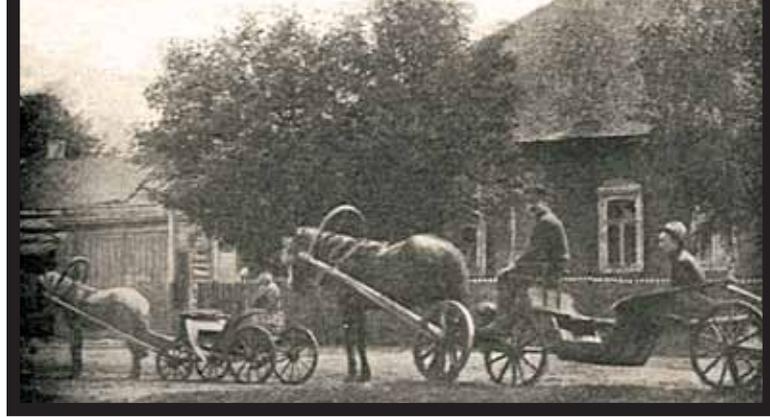
Алесь Карлюкевіч

Клімавічы, на гербе якіх у блакітным полі рупіцца залатая пчала, — сапраўды горад, радзіма людзей руплівых, стараных. Адзін род Бонч-Асмалоўскіх чаго варты!.. Славутыя рэвалюцыянеры Бонч-Асмалоўскія — якраз карэннем, прашчурамі сваімі адсюль. У Асмалавічах нарадзіўся бацька нарадавольца Анатоля Іосіфавіча — Іосіф Аляксандравіч Бонч-Асмалоўскі. Вось вытрымка з успамінаў сына, які прайшоў праз многія выпрабаванні ў рэвалюцыйных і палітычных змаганнях (машынапіс тэксту, які рыхтаваў да друку колішні гаспадар “рэвалюцыйнага гнязда” Блонь, знаходзіцца ў Пухавіцкім раённым краязнаўчым музеі): “...бацька мой беларус з абяднелых дваран-памешчыкаў Магілёўскай губерні Клімавіцкага павета... Ён са сваімі малодшымі братамі і сястрой застаўся вельмі рана сіратой, і бацька вымушаны быў пачаць службы і зарабляць хлеб з 15–16-гадовага ўзросту. Паспеў толькі закончыць павятовае вучылішча ў мястэчку Асмалавічы...” Пачаўшы дзяржаўную службу ў 1847 годзе, Іосіф Аляксандравіч напрыканцы 1860 — пачатку 1870-х дасягнуў высокіх чыноўніцкіх пасадаў. Апошняя з іх — член Губернскай прысутнасці па сялянскіх справах са званнем сапраўднага стацкага саветніка, што адпавядала генеральскаму званню. Прысутнасць па сялянскіх справах — адзін з важнейшых тагачасных інстытутаў царскай улады. Сваю самавітасць Бонч-Асмалоўскі падцвярджаў руплівасцю, энергічнай працай. Як ацэнка — высокія ўзна-

гароды. Іосіф Аляксандравіч быў узнагароджаны ордэнамі св. Анны 2-й і 3-й ступені, св. Станіслава 2-й ступені з імператарскай каронай...

Ёсць у Беларусі і па свеце носьбіты гэтага прозвішча і цяпер, праўда, без прыстаўкі “Бонч”. У 1924 годзе ў легендарнай вёсцы Клімавіцкай старонкі Асмалавічах (пра яе мясцовы журналіст Іван Лапо нават цёплую і эмацыйную краязнаўчую кнігу напісаў) нарадзіўся Аляксандр Віктаравіч Асмалоўскі. Да вайны паспеў закончыць Магілёўскае педвучылішча. У час ліхалецця партызаніў на тэрыторыі Слаўгарадскага раёна. Пасля вызвалення — у дзеючай арміі, сапёр 110-й стралковай дывізіі. На шчасце, пагаворка “сапёр памыляецца адзін раз” толькі спрыяла нашаму земляку. Пасля Вялікай Айчыннай Аляксандр Асмалоўскі вучыўся ў Магілёўскім педагагічным інстытуце. Спярша працаваў настаўнікам. Затым — на партыйнай рабоце. Доўгі час узначальваў упраўленне адукацыі Магілёўскага аблвыканкама. Узнагароджаны ордэнамі Славы 2-й і 3-й ступені, ордэнамі

Клімавічы. Рамізнікі. Пачатак XX ст.

Клімавічы. Жаночая гімназія. Пачатак XX ст.

Клімавічы. Мужчынская гімназія. Пачатак XX ст.

Клімавічы. Базарная плошча і Свята-Міхайлаўскі сабор. Пачатак XX ст.

Клімавічы. Бібліятэка. Пачатак XX ст.

Працоўнага Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны 1-й ступені. Землякі прысвоілі Асмалоўскаму званне ганаровага грамадзяніна Клімавіч.

Ярка асоба ў расійскім мастацтве — і ўраджэнец Клімавіч Ігар Паўлавіч Рубінскі (нарадзіўся ў 1919 годзе). Так склалася ў яго лёсе, што вельмі рана выраўся за межы радзімай старонкі. Мо таму ў

стасунках з Беларуссю, Магілёўшчынай яго і не згадваюць амаль... Ігар Рубінскі ў 16 гадоў па рэкамендацыі прафесара і знакамітага па тым часе мастака Ісаака Бродскага паступіў у Ленінград, у Акадэмію мастацтваў імя І.Рэпіна. У 1936–1942 гадах вучыўся ў Маскоўскім мастацкім інстытуце імя Сурыкава. Першы сур’ёзны настаўнік — С. Герасімаў. Дыпломную працу “Захоп фашыстаў партызанамі” напісаў у Самаркандзе, куды быў эвакуаваны інстытут. З 1942 года Ігар Рубінскі — на фронце, ваенную рэчаіснасць спасцігаў сваімі вачамі. Спярша ваяваў у народным апалчэнні. Затым быў адкамандзіраваны ў распараджэнне Галоўнага палітупраўлення Паўночнага флота. У 1943 годзе таленавітага маладога чалавека прынялі ў сябры Маскоўскага таварыства мастакоў. Пачынаючы з 1946 года, Ігар Паўлавіч да 1990-х (памёр мастак у 1996-м) удзельнічаў у больш як 60 выставах. Карціны нашага земляка вядомыя не толькі на ранейшай савецкай прасторы. Палотны Ігара Рубінскага выстаўляліся ў Англіі, Італіі, іншых краінах, дзе глядач не меней патрабавальны і чуйны да сапраўднага жывапісу. І цяпер, адкрываючы для сябе творчасць ураджэнца Клімавіч па рэпрадукцыях, адчуваеш

асаблівыя сімпатыі да знойдзеных ім фарбаў. Прыкладам — на карцінах “Зіма ў вёсцы”, “Раніца туманная”, “Вайна пачалася...”, “Ранняя вясна”, “Ускраіна лесу”... Многія работы мастака захоўваюцца ў экспазіцыйных музеяў і галерэй Масквы, Мурманска, Архангельска, Хівы, Бухары, Самарканды, Ташкента... Хацелася б дадаць у гэты пералік і Мінск, Магілёў, Клімавічы...

У 1955 годзе ў Клімавічах нарадзіўся вядомы расійскі ваеначальнік генерал-лейтэнант Міхаіл Кучаравы. У 1976 годзе ён закончыў Пушкінскае вышэйшае каманднае вучылішча радыёэлектронікі супрацьпаветранай абароны. А ў 1988-м — Ваенную акадэмію. Яшчэ праз дзесяць гадоў — Акадэмію Генеральнага штаба, вучыцца ў якой лічылі і лічаць за гонар многія вайскоўцы. У 2007 годзе прэзідэнт Расійскай Федэрацыі прызначыў ураджэнца Клімавіч камандуючым Уральскім аб’яднаннем ваенна-паветраных сіл і супрацьпаветранай абароны.

Дадайце да ліку слаўных землякоў і нашага сучасніка Васіля Чэмісава, які жыве і працуе ў Маскве. Ён нарадзіўся ў вёсцы Звянчатка Клімавіцкага раёна. І, стаўшы чалавекам прадпрымальным, дзеяздольным, вырашыў зрабіць падарунак сваім землякам: пабудоваў у родным паселішчы царкву. Яе назвалі ў гонар Васіля Вялікага. Раней жыхары вёскі вымушаны былі ездзіць у храм, размешчаны ў Клімавічах, а цяпер вось маюць царкву ў сваёй Звянчатцы...

Клімавічы — далёкая ад вялікіх дарог прастора. Але і яна багатая на знакавыя імёны ў гісторыі нашай Айчыны.

© В поісках утраченного

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Бераг левы, бераг правы...

Гістарычнае месца пераправы арміі Напалеона ў лістападзе 1812 года праз Беразіну стала сімвалам прымірэння і супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Францыяй

Галіна Громава

На беразе Беразіны ў Барысаўскім раёне адбылася жалобная цырымонія ў памяць аб салдатах арміі Напалеона, якія загінулі 196 гадоў назад на беларускай зямлі і якіх перазахавалі на могілках у вёсцы Студзенка (левы бераг ракі). Цырымонія завяршылася ўскладаннем вяноў да трох мемарыяльных помнікаў на Брылёўскім полі ўжо ў вёсцы Вясёлава — правы бераг Беразіны. Нагадаем, што ў жніўні 2005 года 52-і спецыялізаваны батальён беларускіх Узброеных Сіл выявіў каля вёскі Селішчы Вілейскага

раёна рэшткі 224 салдат арміі Напалеона. У лістападзе 2006-га на правым беразе Беразіны на Брылёўскім полі была сімвалічна пахавана урна з рэшткамі аднаго са знойдзеных французскіх салдат. Год таму, у лістападзе 2007-га, з удзелам Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Францыі ў Беларусі спадарыні Мірэй Мюсо прайшла цырымонія перазахавання 223 салдат арміі Напалеона на могілках вёскі Студзенка. А сёлета 5 лістапада рэшткі 108 салдат арміі Напалеона, якія загінулі на беларускай зямлі падчас вайны 1812 года і выяўлены на тэрыторыі Барысаўскага раёна, былі

Удзельнікі гістарычных клубаў перанесліся ў падзеі 1812 года

таксама перазахаваны. На могілках вёскі Студзенка ўстаноўлены помнік.

У цырымоніі з нагоды 196-й гадавіны пераправы арміі Напалеона праз Беразіну прынялі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства

замежных і еўрапейскіх спраў Францыі, супрацоўнікі французскай дыпламатыі ў Мінску, а таксама ўдзельнікі гістарычных клубаў з Францыі, Беларусі і Расіі. Цяпер у кнігарнях Беларусі з'явіўся раман французскага аўтара Патрыка

Рамбо "Ішоў снег", перакладзены на рускую мову. Кніга выпушчана выдавецтвам "Макбел" пры садзеянні пасольства Францыі, у творы апісваюцца падзеі трагедыі, якую перажыла армія Напалеона на Беразіне.

Гасцінная гаспадыня Рускага тэатра

Калегі адзначылі 100-гадовы юбілей народнай артысткі Беларусі Ганны Абуховіч

Іван Ждановіч

Паўзмрок у зале, свечкі на століках, ролевыя партрэты артысткі на сцэне... На камерную атмасферу вечара у Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя М.Горкага добра кладуцца вершы, песні пад гітару. І жывыя аповеды тых, хто яе ведаў. Канву вечара ўспамінаў у памяшканні Малой сцэны тэатра склалі агучаныя артыстамі старонкі з кнігі мемуараў Ганны Браніславаўны "Паўстагоддзя на сцэне". А прыйшла яна на гэтую сцэну ў 1937-м, стварыла тут больш за сто яркіх драматычных вобразаў: Ганна Карэніна, Васа Жалызнова, Матухна Кураж, Гаспадыня Ніскавуоры, Царыца Ірына, Беспасажніца Ларыса... Актрыса стала кумірам для некалькіх пакаленняў тэатраляў, яе творчасць увайшла ў Залаты фонд беларускага мастацтва. Пахавана ж актрыса ў Санкт-Пецярбургу — там цяпер жыве яе сын, у мінулым афіцэр-падводнік.

Гэтая тэатральная сцэна памятае актрысу Ганну Абуховіч

Выпускніца аднаго з маскоўскіх тэатральных вучылішчаў доўгі час не проста была ў тэатры на вядучых ролях, яна адчувала сябе ў будынку на вуліцы Валадарскага паўнапраўнай гаспадыняй. Клапатлівай, але і патрабавальнай да сябе і да іншых. Ну як жа: жонка галоўнага рэжысёра тэатра, Дзмітрыя Арлова! Народная! Была нават дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, доўгі час узначальвала партыйнае бюро тэатра. У многім дзякуючы гэтай энергічнай жанчыне ў калектыве стваралася дзельная творчая атмасфера, закладваліся традыцыі, якім цяпер ганарыцца тэатр.

А яшчэ яна была майстрыхай на ўсе рукі — нека, калі спатрэбілася, за адну ноч сама пашыла... зімовае

паліто. І гагаваць умела цудоўна, і гасцей сустракаць. А голас у яе быў прыгожы, гучны, правільна пастаўлены — таму і называў яе муж часам сярод блізкіх жартам: "наш гучнагаварыцель"... Пра цікавыя, часам смешныя эпізоды з жыцця побач з Ганнай Браніславаўнай расказвалі яе сябры па сцэне, вядомыя актёры Расціслаў Янкоўскі, Алімпіяда Шах-Парон, Зоя Асмалоўская, Людміла Былінская, Бэла Масумян, кінакрытык Таццяна Арлова. Актрыса Вольга Клебановіч, адна з вядучых вечара, не проста згадвала пра сумесныя праменады са старэйшай сяброўкай у Юрмале, дзе яны некалькі разоў адпачывалі, але і спявала тыя раманы, якія былі да душы Ганне Браніславаўне.

Да суседзяў — на сваю персанальную выставу

Польскі графік Анджэй Канэчны прыязджаў на адкрыццё ўласнай экспазіцыі "Пастэлі" ў мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва

Ала Кірэева

Выстава прыцягнула ўвагу і беларускіх мастакоў. "Я знаёмы з Анджэем больш дзесятка гадоў, — гаворыць віцебскі мастак Эдвард Галустаў. — Мы ўдзельнічаем з ім у розных пленэрах і фестывалях, звычайна яны праходзяць у Польшчы.

Вялікую дапамогу ў арганізацыі выстаў, падобных гэтай, нам аказвае Польскі інстытут у Мінску. У перспектыве думаем

арганізаваць вечар паэзіі з удзелам Анджэя Канэчнага. Бо ён піша яшчэ і вершы".

Дарэчы, нядаўна выйшла чарговая кніга Анджэя. Канэчны — дыпламант многіх літаратурных конкурсаў. Некаторыя яго творы плануецца перавесці на беларускую мову і ўключыць у альманах, які рыхтуецца да выпуску ў Віцебску.

Анджэй Канэчны жыве і працуе ў Гдыні. Выставы яго работ пра-

ходзілі ў Германіі, ЗША, Францыі, Японіі. У Беларусь польскі мастак прыязджаў упершыню. Мінск здаўся яму чымсьці падобным на Варшаву.

— Горад спадабаўся сваім настроем, — падкрэсліў у гутарцы са мной Анджэй Канэчны. — І яшчэ тым, што ў яго своеасабліва архітэктура, прасторныя вуліцы. З цікавасцю прайшоўся я і па тутэйшых мастацкіх галерэях. Вашым мастакам ёсць што паказаць...

Такая сур'ёзная гульня...

Ганна Курчатава

Лялькі і фатаграфіі прадстаўлены на выставе "Вобразы і падабенствы" ў Музеі гісторыі беларускай літаратуры.

Экспазіцыя — гэта хоць і лялечны, але ў той жа час сапраўдны перформанс: лялькі і фатаграфіі сустракаюцца на выставе ў складаным узаемадзеянні. Прадстаўлены аўтарскія лялькі Ганны Балаш і работы фотамастака Данілы Парнюка.

Аб'яднальным модулем праекта з'яўляецца лялька

— падабенства чалавека. Новая серыя лялек Ганны Балаш (іх сем, і сімваліку гэтага ліку кожны глядач можа расшыфроваць самастойна) раскрывае тэму раскошы і галечы.

Фотаработы Данілы Парнюка падтрымліваюць і развіваюць тэму адносінаў паміж вобразамі і падабенствамі, прынцыпамі і жабракамі. Фатаграфічная частка праекта іграе важную ролю ў тым, што мастакам удалося надаць лялечнаму — але зусім не цацачнаму — праекту сур'ёзнасць і глыбіню, пазбегнуць замілаванай

Які цікавы вобраз!

саладжавасці, з якой часта звязваецца само слова "лялька".